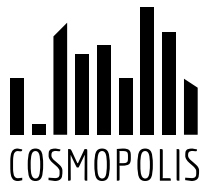

MUŽ, KTERÝ NEVRHÁ STÍN

**VADIM
PETROV**

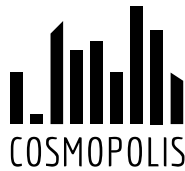

**MUŽ,
KTERÝ
NEVRHÁ
STÍN**

**VADIM
PETROV**

VADIM PETROV

MUŽ, KTERÝ NEVRHÁ STÍN

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy **bude trestně stíháno.***

© Vadim Petrov, 2016
Epilogue © Petr Pelz, 2016
Epilogue © Andor Šándor, 2016
Epilogue © Jefim Fištejn, 2016
Cover © Vadim Vooku Petrov, 2016
© Grada Publishing, a. s., 2016

Odpovědná redaktorka Markéta Šlaufová
Korektura Barbora Srnčová
Grafická úprava a sazba Roman Křivánek, Art007

Vydala Grada Publishing, a. s., pod značkou Cosmopolis v Praze roku 2016 jako svou 6365. publikaci

Tisk CPI Moravia Books

Grada Publishing, a. s.,
U Průhonu 22, Praha 7

ISBN 978-80-271-9430-8 (ePub)
ISBN 978-80-271-9429-2 (pdf)
ISBN 978-80-271-0317-1 (print)

1.

V LÉTĚ ROKU 1990 se na parkovišti v Austinu ve státě Texas grilovalo pár aut a Nathan Kassis seděl na lavičce ve stínu. Po obědě vedro vrcholilo. Pomůže ranní směně a pojedje domů. Odpoledne se chystá za Thomasem, mají sešlost českých rodáků, potomků emigrantů, kteří sem přišli už na začátku dvacátého století, možná i dřív.

Někdy vzal Nathan motorku a vyjel z Austinu. Směrem na Waco, kde žijí potomci českých přistěhovalců. Jsou to vesměs farmáři, dřou do úmoru – moc se toho nezměnilo od dob, kdy sem přišli jejich prarodiče. To je taky Amerika. Snažili se kvůli němu mluvit česky – měl pocit, že takhle snad ještě mluvili obrozenci. Jako když navštívíte oživlé muzeum. Vyprávěli mu neuvěřitelné rodinné historie.

Například Frank. V jeho rodině se tradoval příběh, jak se kdysi dávno na farmu Franka a Mary vloupali banditi, zatímco tehdy ještě František a Marie byli na nákupech ve městě. Což trvalo dva dny. Den tam a den zpátky. Desperáti ukradli, co mělo nějakou cenu, vyjedli zásoby, a když už byli na odjezdu, překvapili je František a Marie svým příjezdem. Desperáti provrtali Marii dvěma kulkami a Františka pověsili na trám ve stodole. Když zmizeli, zraněná Marie odřízla chroptícího Františka. Krev z ní crčela, ale přesto zvládla naložit Františka na bryčku a vyrazit k nejbližší farmě.

„Ty se nás natrápili,“ říkal Frank. „Pak je ale chlapi chytili a pověsili.“

„Kdy to bylo, Franku?“

„Takový rok 1896, řekl bych.“

Nathanova Suzuki 550, rok výroby 1984, se od rána rozpalovala na plném slunci. To bude zase paráda, až si na ni v těch šortkách sednu, povzdechl si Nathan.

Byla neděle. Kovbojové ve stetsonech a ve vysokých „boots“ přišli s rodinami po ranní mši na pravidelnou snídani do restaurantu Shoney's. V neděli dopoledne bylo vždycky narváno. Dávali si tradiční snídani, kterou restaurace servíruje od roku 1947. Jmenuje se All_Star a zahrnuje dvě volská oka se slaninou, orestované brambory s typickou americkou polosladkou buchtou. Běžná cena je při snídaních ze \$6.99 snižená na \$4.99, a tak si ji tlustí Amíci užívají. K tomu si dají mraky příloh, jako je zelný salát coleslaw, hranolky, smažené cibulové kroužky a navrch sladké koláče a poháry. A to všechno zalijí hektolitry koly a slabého amerického kafe. Proto jsou tak nemožně vypasení.

Pár mil za Austinem žije country zpěvák Willie Nelson, hubeňour; pro většinu místních zosobnění hříchu. Možná kvůli drogám. Ale kdyby si ctihodní občané nalili čistého vína, museli by připustit, že většina jejich dětí pravidelně hulí už na high school. A Willi Nelson za to nemůže. Taky dopravní značky za městem neprovrstal kulkami on, ale rozjaření pantátové, když se ve svých pick-upech vraceli z tahu.

Nathan přijel do Ameriky pár měsíců po Sametové revoluci roku 1989. Nejdřív se pokoušel uchytit v New Yorku. Přespával u kamarádů a ochotných emigrantů. Přes den se flákal po ulicích a hledal, co by mohl dělat. Občas našel práci v hospodě, montoval skříně, různě. Kdo si nezkusil rozdávat letáčky na ulici, zvat do restaura-

ce s jídelním lístkem v ruce nebo přesvědčovat kolemjdoucí, aby přispěli na charitu, neví, co je vydělávat si na živobytí. Od té doby Nathan respektuje každého, kdo ho osloví s nějakou nabídkou, ať už na ulici, nebo po telefonu. Je to práce. Každý má právo si vydělat své peníze.

Po třech měsících potkal chlapíka, emigranta, z Austinu v Texasu, který mu nabídl, že mu do začátku pomůže.

V Texasu nejdřív pracoval jako číšník právě u Shoney's. Teď chodil na výpomoc už jen o nedělích a svátcích. Jinak hrál na kytaru po klubech a restauracích a učil na kytaru i hrát.

Bydlel v malém apartmentu, který si pronajal hlavně proto, že měl přímo pod okny bazén. Časem zjistil, že tam nikdo nechodí. Lidi dávali přednost klimatizaci. Jestli tam byl Nathan dvakrát, než se před sluncem do klimatizovaných místností schoval taky.

S tím bytem měl jeden problém. A tím byla jedenadvacetiletá kreolka z Venezuely Rita Carmen del Fortunato. Neuměla anglicky, neměla peníze ani pracovní povolení. Dali se dohromady na hodinách angličtiny. Bydlela u sestry se švagrem a říkala, že se to tam nedá vydržet. Nathan jí nabídl, že může nějakou dobu bydlet u něj.

Jednou se vrátil z práce a pokoj byl polepený vzkazy: *Mi querido, te quiero, mi cariño* a tak podobně, všechny stěny, a na posteli ležela Rita Carmen, jak ji pánbůh stvořil.

Od té doby se milovali několikrát denně. Nathan se od začátku svého sexuálního života nikdy tak dlouho nepostil jako první měsíce v Americe. Takže to musel dohnat. Jednou přišel soused a požádal je, ať nedělají takový rambajs, že ráno musí do práce. Kecal. Jim nikdy nepracoval. Nebo jen krátce. Žil na podpoře a byl furt sjetej. Stejně přišel jen proto, aby si mohl popovídat, popřípadě zahulit.

Rita si sex užívala a dělala všechno pro to, aby otěhotněla. Myslela si, že když je Nathan bílý, tak má prachy. Těhotenství

s bělochem byla podle hispánského myšlení vstupenka do lepšího života. Jenže, mít děti v Americe, s kreolkou, která je sice sexy, Nathan nechtěl. Nebyl si jistý, co s životem vlastně dělat. Hledal jeho smysl. Hledal své místo. A rodina by mu to hledání zkomplikovala. S Ritou si neměli co říct. Chodila do školy v Caracasu a jediné její historky byly, kde a s kým se na diskotéce sjeli a jak si potom v rauši zašukali.

Jim občas přinesl nějaký matroš, seděli na schodech, hulili a smáli se jak idioti, bez Nathana, jenž měl ohledně drog předsudky. Navíc, jednou jel z nějakého večírku v noci na motorce domů, myslel si, že už je čistý, najednou se mu ale zatočila hlava a málem sebou fláknul. Musel zastavit a počkat, až to přejde.

Když Ritě nadhodil, že by mohli každý bydlet sám, začala brečet. Že nemá kam jít, nemá peníze a... no, umíte si to představit.

Na Sixth Street slyšel hrát jednou večer na ulici starého černocha na kytaru blues. Sedl si k němu, poslouchal ho a pozoroval, jak neohebnými, udřenými prsty hraje čistě a přesně ty tóny, které zahrát má.

Nic víc, nic míň. Fascinovala ho kombinace těch upracovaných rukou a přesného hraní.

Nathan měl daleko lepší techniku hry, prsty mu běžaly rychleji, ale ten černoch, na rozdíl od něj, věděl, co a jak správně zahrát.

Když skončil, Nathan řekl: „Rád bych uměl hrát jako ty.“

Černoch se slepýma očima se podíval skrze něj.

„Víš, co je blues, mladej...?“

Nathan se učil harmonická schémata, improvizaci, vytahovat struny, bluesové licky, vedení hlasů v akordech, hammering...

„Blues je věčná touha, nespokojenost. Třeba budeš nespokojenej celej život a budeš se trápit, pořád a pořád... – to je blues. Blues je sakra nemocný srdce...“

2.

ABSOLUTNÍ PANIKA.

Než naskočí reakce, jak se chovat v případě zásahu letadla, snažte se letadlem uhnout, anebo se v kokpitu skrčit a udělat se co nejmenším.

Stalo se to zhruba po dvaceti minutách od startu při zpáteční cestě na saudsko-iráckou hranici. V rychlosti téměř tisíc kilometrů za hodinu náš nadzvukový letoun Panavia Tornado ZD 791 dostal plný zásah tepelně naváděnou střelou SAM 7 nebo SAM 14. Před vizuálně zaměřenou protiletadlovou palbou neexistuje žádná ochrana. Málem nás to srazilo z oblohy.

Všechny počítačové systémy byly okamžitě vyřazené z provozu. Letoun se ocitl v plamenech.

První reakce je strach a chaos.

Pilot John Peters se pokouší dostat letadlo pod kontrolu. Alespoň přeletět saudskou hranici.

Nemáme štěstí. Oheň se rychle rozšiřuje po celém kokpitu. Musíme se katapultovat. Chováte se jako stroj, zatáhnete za žlutočernou rukojeť a ostatní necháte na automatu; popruhy vás sevřou tak, že zapomenete dýchat, ruce a nohy jsou jako ve svěráku.

Explodují raketové motory a vy letíte jako granát. Od doby, kdy zatáhnete za kliku, k otevření padáku to netrvá déle než jeden a půl vteřiny. Jako když lusknete prsty.

Když s vámi padák tiše klesá k zemi, máte dost času si uvědomit, že jste hluboko v nepřátelském území.

Přichází další šok. Iráčané do vás pálí ze svých AK-47 – známých pod jménem kalašnikov – a vy jste ochromeni hrůzou.

Neskutečná situace. Sestřeleni uprostřed pouště. Pět nebo šest hodin poté, co jste se svými kamarády snídali na vojenské základně v Bahrajnu. Nemělo smysl se bránit, Iráčani nás rychle zajali a odvěkli do Bagdádu.¹

Když na Irák dopadaly bomby,² na letišti v Praze byl líný klid. John Nichol a John Peters plivali vyražené zuby a letadlo Českých aerolinií pravidelné linky z New Yorku právě přistávalo na letišti v Praze. Nathan Kassis se vracel domů.

Janu v příletové hale zaregistroval hned, byl rád, že ji vidí. Před rokem tomu tak nebylo, protože se pohádali, nepohodl se s jejím manažerem, ne nepohodl, servali se. Jana si myslela, že kvůli ní. Zdánlivě to tak vypadalo. Jana, zpěvačka kapely, s Nathanem žila dva roky a na posledním zájezdu do Ruska, na kterém Nathan nebyl, protože odjel hrát s jednou partičkou do Hamburku, se vyspala s Antonínem. Se svým manažerem. Nathan to považoval za podraz, a to bez ohledu na to, že Jana a Antonín byli pořád ještě manželé. Sice ho to nasralo, ale porvali se hlavně proto, že mu Antonín nedal peníze za cesták – kilometrovné z poslední šňůry na Slovensko –, což bylo víc peněz, než si vydělal za hraní.

Po přivítání, ne bouřlivém, ani vášnivém, ale celkem vřelém – Jana byla pořád kus – Nathan naložil kufr do auta a vyrazili směrem k Praze.

¹ Vzpomínky leteckého navigátora Johna Nichola pro BBC News na první den operace Pouštní bouře v první válce v Zálivu ze dne 17. ledna 1991.

² Válka v Perském zálivu začala rozsáhlou leteckou kampaní spojeneckých vzdušných sil 17. ledna 1991.

„Co tak lidi dělají?“

Myslel ty z branže, ze showbusinessu.

„V reklamě, mají agentury, na umění není doba.“

„A co ty?“

„Píšu do novin a provádím turisty po Praze.“

„Fakt?“

„Nejsou kšefty, musela jsem rozpustit kapelu, neuživím ji, občas zpívám po klubech, lidi se snaží nějak uchytit, mají hospody, někdo cestovku, různě.“

„Co dělá Antonín?“

„Je v politice, motá se kolem Havla.“

Jana s Antonínem bydleli ve stejném domě jako on. Havel – prezident a vůdce revoluce. Děčila je tři patra.

Vztah s Janou už stejně tak nějak vyhasínal. Aby s Nathanem založili regulérní rodinu, na to byli oba dost sebestřední. Jana jako zpěvačka vedla kočovný život, měla už dceru, a pokud by měla další dítě, tak jen proto, že by to chtěl on. Nathan se na rodinu necítil, potřeboval si vyřešit spoustu věcí sám se sebou, a nechtěl přebírat odpovědnost za někoho jiného. Věděl, že to na to ještě nemá.

V autě Jana pořád mluvila. Asi chtěla překonat nervozitu ze setkání a pomalu se dostávala ke svému momentálnímu vztahovému uspořádání. Po dobu Nathanovy americké rapsodie si psali, tak věděl to, co mu říct chtěla, a nepotřeboval vědět, že ten, s kterým teď bydlí, je skvělý milenec, domácí kutil, intelektuál a ke všemu má prachy. Sám se vrátil zhruba s penězi, se kterými odjel, sice něco vydělal, ale také utratil, nula od nuly pošla. Radši její monolog přerušil.

„A co jinak, jak se vám tady žije?“

„Od začátku roku stejný zboží v obchodech stojí různě, prostě bordel,“ komentovala liberalizaci cen Jana.

Bylo to pár dní, co se začaly ceny krám od krámu lišit – do té doby něco nevídaného. Lidi nemohli pochopit, proč v jednom obchodě stojí rohlík korunu a v druhém šedesát halířů. Nadšení lidí ze svobody získávalo první trhliny. Liberalizace cen je zásadním krokem v transformaci země směrem ke kapitalismu, říkala vláda. Velký třesk.

Jana ho vysadila před domem. Pořád si držel byt, Jana se o něj po dobu jeho nepřítomnosti starala. Možná že si tam vodila milence. Nepátral po tom.

Dali si pusu a Nathan popadl těžký kufr plný knížek. V bytě, v šestém patře vinohradského činžáku, bylo vyvětráno a utřený prach. Hodná Jana.

Natáhl se na postel.

Byt byl naproti Olšanským hřbitovům a v létě byly otevřenými okny slyšet traum marše. Když pohřbívali vojáka, kutálka hrála Pochod padlých revolucionářů. Nathan ho jako základák hrál na velký buben v pražské posádkové hudbě nesčíslněkrát.

Tak po roce zpátky, vítej, ztracený synu. Nathan se zvedl, jestli funguje telefon. Fungoval.

Zavolal rodičům, že přijel. Byli rádi. Zastaví se u nich, až se trochu aklimatizuje.

Jana kvůli němu zorganizovala mejdan na uvítanou, to ho dojalo. Zítřka.

Mejdan u Jany se vydařil. Jako za starých časů, za komunistů. Jak se teď říká, za těch blbejch časů, kdy bylo dobře... jen Nathan na takových mejdanech rok nebyl. A nedokázal se chytit. Nebyl součástí zdejšího života, který tady vedli po revoluci, zamrzl v čase.

Když se to lámalo, byl deset let po škole. Na konzervatoři vystudoval hru na kytaru. Živil se jako muzikant, hrál po klubech, natáčel muziku jako studiový hráč, pracoval jako hudební redaktor, občas napsal nějaký článek anebo scénář. Řídil se filosofií

všech muzikantů, že kšeft je svatý. Proto také pracoval jako režisér ozvučení v televizi. Režiséři ozvučení vybírali hudbu k filmům, dokumentům, ozvučovali televizní inscenace a chodili do služeb na „ótenku“ – Objekt televizních novin, což byla moderní, technikou nadupaná budova, ze které se vysílaly televizní noviny, politické publicistické pořady a kde se vyráběla hlavní díla televizní komunistické propagandy.

Práce režiséra ozvučení při živém vysílání z „ótenky“ spočívala v tom, že zvukaři říkali, podobně jako navigátor při automobilových závodech, z jakého záznamu televizní příspěvek přijde, aby mohl vyjet správnou zvukovou stopu s předstihem, dříve než stříhač příspěvek stříhne do „éteru“. A v případě němých záznamů je dozvučoval, hudbou nebo zvukem. Nejvážnější věc, co ve svém životě řešil, byla, jak holkám ráno vysvětlit, že když se spolu vyspali, že to neznamena, že spolu chodí.

Svět vnímal dvojím pohledem, přes realitu běžného dne a přes všudypřítomnou propagandu. Na rozdíl od většiny ostatních byl u toho, když se připravovala. Byl u toho, když se vyráběla, i když se veřejnosti servírovala. Ať se mu to líbilo nebo ne, byl její součástí, i když pouštěl jen budovatelské pochody pod šoty s jásajícími občany, kteří zdravili stranu a vládu při prvomájovém průvodu.

Literát František Marek³ ve své stati *Psychologie propagandy* napsal, že i ti, kteří propagandu tvoří, si jsou vědomi, že propaganda nemůže být pouze nepravdivá, že musí být současně pravdivá i nepravdivá, nemá-li se minout účinkem. Lidé, kteří ji konzumují, nemají ani čas a ani schopnost očišťovat pravdu od lži, a proto jim nezbyde nic jiného, než lež přijmout, přestože jí nevěří. Bohužel,

³ Pedagog, filosof, psycholog, sociolog, publicista, překladatel a literát (pův. jm. František Müller; 1913–1987), *Psychologie propagandy*.

píše doktor Marek, nejprve vzniká pocit nejistoty o pravdě a posléze lhostejnost k pravdě.

A aby se v zájmu života lidé nějak přizpůsobili a mohli existovat v prostředí plném nepravd a polopravd, časem se vytvoří dva základní mentální typy.

První typ je člověk, který vcelku s režimem souhlasí, má sklon pokřivenou realitu přijmout. On si to i uvědomuje. A nevyvolá to v něm protest nebo nutnost lež pojmenovat. Jednak mu v tom brání vlastní zájem, který má s režimem spojený, jednak nechutí riskovat život v opozici. Protože však normální člověk nebývá schopen cynického souhlasu se lží, uhýbá konfliktu tím, že se sám vnitřně s uváděnými tvrzeními ztotožňuje. Ve výsledku se stává čistým praktickým typem pragmatisty: to, co se mu dříve jevilo jako lež, přijímá jako pravdu praktickou, jejíž pravdivost je dána prospěšností, a může tedy být den ze dne stejně proměnlivá, jako je proměnlivá prospěšnost. Ospravedlněním se stává „dnešek“, anonymní „dnešní doba“, která „vyžaduje“ nebo „přikazuje“.

Druhý typ, kterého Marek definuje jako člověka, který je v odporu k totalitnímu režimu, se chová jinak. Především má zvýšený sklon všechna tvrzení přijímat s podezřením. Včetně všech zpráv a nařízeních, jež od režimu přicházejí. Navíc se často stává, že jeho podezřívavost je na místě, a tím se jeho nedůvěra posílí. Jenže se to stane i u zpráv pravdivých a především u takových, které nemá možnost si žádným způsobem ověřit.

Trvá-li tento stav dosti dlouho, zesilují se přirozené skeptické sklony mentality a vytvářejí nakonec typ skeptika, který se nejprve bránil propagandě tím, že jejím tvrzením a zprávám zásadně nevěřil, až poněkud přestal věřit jakýmkoli zdrojům informací, i těm pravdivým. Částečná skepse má vždy sklon rozšířit se na skepsi obecnou. Jakmile dosáhne určité šíře a hloubky, ničí i víru ve vlastní věc, ba i víru v sebe, podlamuje výbojnost a odolnost, a nezříd-

ka i charakter. Od skepse není daleko k mravnímu cynismu. A tím totalitní propaganda dosahuje svého cíle: zlomila odpůrce vnitřně tím, že v něm vyvolala obecnou skepsi. Skeptik není nebezpečný žádnému režimu, nebezpečný je jenom ten, kdo věří v něco jiného.

Nathan si uvědomoval, že jako příslušník generace vychovávané pod vlivem komunistické propagandy si tuto mravní bídu nese v sobě. Všechny strachy, podezřívání a nedůvěru ke všem a ke všemu. Nedal se cestou pragmatiků vstupujících do strany a podle Markova dělení byl skeptik. Ale ať pragmatik, nebo skeptik – oba dva typy, podle Marka, jsou mravně vadné a společensky nežádoucí. Jsou to typy odosobněné, násilně zbavené vnitřní kontinuity a charakteru. Takoví lidé nejsou nositeli demokratické myšlenky a musejí být pro demokracii nejprve převychováni. Demokracie totiž vyžaduje právě opačný typ člověka, člověka odpovědného sobě i těm zákonům a zásadám, ve které věří. Demokracie nemůže být založena na praktickém pragmatismu, rozpadla by se proto, že jí chybí ta hrubá donucovací moc, která si pěstuje a ovládá podle svých záměrů amorální pragmatismus občanů ve státě totalitním. Demokracie však nemůže být budována ani ve skepsi, i když je svou podstatou tolerantní: právě demokratická svoboda totiž vyžaduje silnou víru v trvalé mravní hodnoty.

Nathan byl jako skeptik spolu s většinou společnosti zavěšen v jakémsi stavu beztlíže.

Říká se, že v osmdesátých letech šoustal kámen cihlu. Žil tím, co bylo teď a tady. Generace bez budoucnosti.

Přesto měl pocit, že toto přežívání je jen přehra, foršpan, předstupěň ke skutečnému životu. Jen nevěděl, kdy ten skutečný život přijde a jak bude vypadat.

Ten přišel v roce 1989. V listopadu se televizní pracovníci rozdělili do několika skupin. Dosavadní vedoucí parta ztratila hlavu

a nevěděla, jestli má ustupovat, útočit, nebo přejít do ilegality. Někde se zavřela a mezi lidi nechodila. Druhá – to byla ta revoluční, stávkový výbor – se scházela s tou první a za zavřenými dveřmi vyjednávala převzetí moci. Třetí se utvářela z těch, kteří v tomto přelomovém období zavětřili šanci a usilovali o to, dostat se na posty těch z první party. Pak tam byla parta, která s různou intenzitou kolaborovala s režimem, byla tzv. „u lizu“ a rozhodovala, kdo z umělců bude nebo nebude pracovat. Ta se klepala strachy, co se stane, až se otevřou archivy a přijde se na to, co všechno dělala a co bude dělat, až ji nahradí ti, kteří dosud dělat nemohli. Tam často patřili režiséři, hlavní kameramani, redaktoři, dramaturgové a vedoucí všeho druhu. Byla velmi početná, ale přeci jen největší skupinu tvořil solidní střední stav – technici, odborníci, běžní kameramani a inženýři, kteří vyčkávali, jestli převezme moc ta nebo jiná parta, aby se zase mohli vrátit k práci.

Nathan měl vstup do všech těchto prostředí vyjma té party, která by nejradši opět do Československa pozvala sovětské tanky jako v osmašedesátém. Chodil na setkání tam, kde se tvořila nová budoucnost – do Laterny magiky, filmového a Činoherního klubu –, sledoval debatu a uvědomoval si, jak o „životě ve svobodě“ a demokracii nic neví. Měl v tom bordel. Vyrůstal v tuhé normalizaci sedmdesátých let. Měl jasno v tom, co nesmí. Ale v tom, co může, jasno neměl. Jako když vypustíte zvíře držené v kleci do volné přírody. Vždycky chtěl do Ameriky a teď byla příležitost. Když se mu tam zalíbí, zůstane, když ne, uvidí celou situaci z jiné perspektivy. A naučí se konečně anglicky.

Kotvy zvedl v únoru 1990. To už měl plný zuby porevolučního chaosu a euforie. Bylo mu dvaatřicet. Nespokojený mladý muž. Bez závazků a bez smysluplné budoucnosti.

Na mejdanu, který kvůli němu Jana zorganizovala, se sešlo tvrdé jádro večírků, které pořádali před revolucí. Ivan, Honza, Jirka

s manželkami, milenkami nebo bez. Nikdo nic moc neřekl a přitom mluvili pořád jeden přes druhého, skákali si do řeči, každá replika byla dobrá jako smeč na vtip a bonmot. Někdy se povedl, někdy ne. Žertíky, špičkování...

Nathan si po roce v Americe odvykl. Byla to velká legrace, jen se nechytal. Byli rychlí a on pomalý.

Pochopil emigranty, kteří si připadají jako vyvrženci, když se vrátí domů. Jakýsi efekt klubu, jak se říká, holek, který spolu kamarádí, a oni z toho klubu vypadli.

Jana si jeho rozpaků všimla. Vzala ho za ruku.

„Už se takhle stejně nikdo neschází. Mejdany se nedělej, to jen tenhle, kvůli tobě, že ses vrátil...“

Není čas, kapitalismus si žádá celého člověka.

Bylo fajn, že se kvůli němu sešli.

V následujících dnech uskutečnil spanilou jízdu po kamarádech. Sešel se také s Ondřejem. Znali se s konzervatoře. Ondřej už za komunistů vlastnil hudební studio. Produkoval desky a psal hudbu k filmům. S jeho muzikou Nathan ozvučoval televizní pořady a filmy. Občas dostal kšeft od Armádního filmu – například ozvučit instruktážní film o správné ústrojnosti vojáka. To byl dvacetiminutový němý film, pod kterým běžela hudba, a k němu byl namluvený komentář. Bylo to za skvělé peníze, jak pro toho, kdo tam tu muzika dal, tak pro jejího autora. Na rozdíl od televizního hudebního archivu byla Ondřejova hudba moderní, kvalitně nahraná a pracovala s tehdy nastupujícími „sampley“ – přímo v klávesách nebo přidavných zařízeních uloženými zajímavými a neobvyklými zvuky včetně lidských hlasů a klasických nástrojů. Autor hudby nemusel mít plné studio muzikantů, stačily jedny klávesy s nasamplovanými zvuky a hned měl v obýváku symfoňák.